

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

**НЕРУБАЙСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС
«ШКОЛА-ГІМНАЗІЯ»**

**МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В
СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Одеса – 2022

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано Вченою Радою
Державного закладу
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО»
Протокол № 9 від 25 лютого 2022 р.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Олексій Анатолійович Листопад

Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Одеського національного університету імені І.І. Мечникова Ірина Петрівна Анненкова

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти : збірник наукових праць / редкол. О. Я. Чебикін та ін. Одеса: Університет Ушинського, 2022. 190 с.

© Кафедра педагогіки
Університету Ушинського, 2022
© ЗЗСО І-ІІІ ступенів Нерубайський НВК «школа-гімназія»
Нерубайської сільської ради, 2022

З.Сидоренко В.В. Концептуальні засади української школи: ключові компетентнісні орієнтири, освітні результати. *Педагогіка і психологія*. № 5. 2018. С.45.

АКТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА НАСКРІЗНИХ УМІНЬ УЧНІВ ПІД ЧАС ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ

Н.Ф.Пантелейчук,

вчитель початкових класів,

ЗЗСО I-III ст. Нерубайський НВК «школа-гімназія»

Нерубайської сільської ради

Біляївського району Одеської області

В новому Державному стандарті базової середньої освіти зазначено, що метою освіти є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу [3].

Забезпечується досягнення цієї мети шляхом формування ціннісних орієнтирів учнів, ключових компетентностей і наскрізних умінь, які є необхідними кожній сучасній людині для досягнення власних цілей, успішної життєдіяльності.

В концепції НУШ зазначено, що «ключові компетентності і наскрізні уміння створюють «канву», яка є основою для успішної самореалізації учня – як особистості, громадянина і фахівця» [1]. Нинішнє інформаційне суспільство вимагає від людини вміння орієнтуватися в інформаційних потоках, освоювати ефективні технології, самонавчатися, шукати та використовувати нові знання, володіти такими якостями як універсальність мислення, динамізм, мобільність. Змінюється світ, школа має дати таким учням не лише базові знання з різних галузей, а й розвивати їхні навчально-пізнавальні інтереси і здібності, озброїти їх навичками та вміннями, які будуть потрібні у майбутньому.

Державний стандарт розроблено відповідно до мети початкової школи - всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей:

- розвиток наскрізних вмінь відповідно до вікових та індивідуальних особливостей та потреб
- формування цінностей
- розвиток самостійності, творчості та допитливості [1].

Державний стандарт початкової освіти – це базовий документ, який визначає основні засади та підходи до навчання в початковій школі, а також вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів навчання здобувача освіти та загальний обсяг навчального навантаження.

Основною особливістю нового Державного стандарту є орієнтування вимог до рівня підготовки випускників на досягнення компетентностей. Компетентність – здатність дитини реалізувати на практиці набуті знання та вміння. Діти мають набути тих компетентностей, які допоможуть їм втілювати себе в житті [3].

Виділено 10 ключових компетентностей, розвиток яких допоможе молодій людині бути продуктивною та залишатись собою серед високотехнологічного суспільства завтрашнього дня, а саме: спілкування рідною мовою; спілкування іноземними мовами; математична грамотність; компетентності в природних науках і технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння навчатись впродовж життя; соціальні і громадянські компетентності; підприємливість; загальнокультурна грамотність; економічна грамотність і здорове життя [1].

Усі перелічені компетентності однаково важливі й взаємопов'язані. Кожну з них діти набуватимуть послідовно, поступово під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти. Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: уміння читати і розуміти прочитане, уміння висловлювати думку усно й письмово; критичне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, ініціативність, творчість, уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, уміння конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, здатність до співпраці в командах [3].

Вважаємо, що одним із ефективних засобів цілеспрямованого впливу на формування компетентностей школярів є використання на уроках систем пізнавальних завдань, у основі яких-виконання розумових дій: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, аналогія, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, класифікація. Із цією метою ми намагалися добирати різні за формою пізнавальні завдання: запитання, задачі, логічні вправи, кросворди, дидактичні ігри, загадки, ребуси, розв'язання яких потребує самостійної діяльності учнів.

Українська мова – важлива складова загального змісту початкової освіти, вона є не тільки окремим предметом, а й основним способом опанування всіх інших дисциплін. Тому основна мета полягає у формуванні ключової комунікативної компетентності молодшого школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою у процесі спілкування, пізнання навколишнього світу [2].

На уроках нашою метою було якомога більше формувати та розвивати компетентності у молодших школярів. Так, на уроках української мови учні працювали в групах, обговорювали, вчилися відновлювати текст, виконували творчі завдання. Ця робота давала учням вільно висловлювати свої думки. Діти бачили емоції своїх співрозмовників, використовували відомі словесні засоби для передавання емоцій та настрою. Слухаючи один одного, збагачували словниковий запас. В дітей закладалася готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях.

Математична компетентність розвивалася, коли діти не тільки знайомилися з теоретичним матеріалом, а також на основі дидактичного матеріалу моделювали процеси математичних залежностей.

Лего-набір “Шість цеглинок” та геометрична головоломка «Танграм» розвивали в учнів логіку та кмітливість. На уроках учні самостійно або в групі вчилися розуміти й оцінювати математичні факти й закономірності, спостерігати та досліджувати, робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавали себе та навколишній світ шляхом спостереження та дослідження. На основі дослідницької роботи їм легше було засвоїти матеріал.

Для формування вміння самому здобувати знання, пропонували дітям, за бажанням, знайти цікавий матеріал до вивченої теми. Так до тем «Культурна спадщина та багатства України» та «Що ми знаємо про свою історію», діти самі, а також з батьками включаються у пошукову роботу відповідно до теми. Це сприяло розвитку та спілкуванню, здатності використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та життєвих ситуаціях.

Державний стандарт вводить інтегрований підхід у навчанні. Найбільш вдало поєднана інтеграція в предметі «Я досліджую світ». Вона здійснювалася за темами. Під час вивчення теми «Океани і материки» діти вивчали природу океанів та материків, досліджували зв'язок між рослинами і тваринами, між живою і неживою природою. Виготовили до цієї теми іграшку «Дельфін» за зразком, за власним задумом. Вивчаючи тему «Рослинний і тваринний світ» - виготовили квітку «вікторія регія» (інтеграція природничої галузі з технологічною). Під час вивчення теми «Славетні творці української держави»

знайомилися з відомими українцями, заглиблювалися в історію (громадянська та історична галузь). Також на цих уроках діти вчися берегти своє здоров'я та безпеку (здоров'язбережувальна галузь).

Реалізація компетентнісного підходу у навчанні передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості. Спільними для всіх компетентностей є наскрізні вміння: уміння читати і розуміти прочитане, уміння висловлювати думку усно й письмово; критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, ініціативність, творчість, уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, уміння конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, здатність співпрацювати з іншими людьми [3].

Наскрізні уміння є новим результатом освіти, функція яких полягає в тому, щоб забезпечити взаємозв'язок навчальних результатів із особистісними якостями і здібностями учнів, які потрібні для життєвого успіху й досягнення усіх компетентностей. Орієнтування на наскрізні вміння забезпечує рівновагу між знаннями, вміннями, ставленнями учнів та їхніми реальними життєвими потребами [2].

Висновки. Ми живемо у стрімкому світі. Людство щодня збагачується новими знаннями. Все це потребує нових підходів до навчання. Важливим нині є не тільки об'єм знань, а й уміння ними оперувати, бути готовими змінюватись та пристосовуватись до нових потреб, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя.

Прогресивна освітня спільнота сьогодні ставить перед собою нове завдання -сформувати у школяра уміння вчитися. Саме розвиток в особистості життєво важливих компетентностей може дати людині можливості орієнтуватись в сучасному суспільстві, інформаційному просторі, подальшому здобутті освіти. Головною метою педагогічної діяльності вважаємо створення умов для творчого, інтелектуального, духовного розвитку компетентностей учнів, задоволення освітніх потреб особистості шляхом залучення її до свідомої пошукової діяльності.

Психологи стверджують, що найбільший ефект у засвоєнні знань дає навчання інших та активне навчання. Тож намагалися організувати такий процес навчання, щоб учні могли брати активну участь у проведенні занять і отримували знання, навчаючи один одного. Першочергова увага приділялася тим формам навчання учнів, які потрібні будуть їм для життєвого успіху.

Література.

1. Жук О.Л. Педагогічні технології в сучасній теорії і практиці освіти: навч. посібник. Київ: Зодіак-ЕКО, 2000. 300 с.
2. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібник. Київ: Видавництво А.С.К., 2004.192 с.
3. Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. *Відкритий урок*. 2002. №5-6. С.7–10.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Заг. ред. Г.Михайло; упоряд.: Л.Гриневич, О.Елькін, С.Калашнікова та ін.. Міністерство освіти і науки України. Київ. 2016. 40 с.

РОЗВИТОК ОСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА НАСКРІЗНИХ ВМІНЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ ПЛОТНИХ 5-Х КЛАСІВ НУШ

Т.В.Прокопенко,

практичний психолог,

ЗЗСО І-ІІІ ст. Нерубайський НВК «школа-гімназія»

Нерубайської сільської ради

Біляївського району Одеської області

«Головним скарбом життя є не землі, що ти їх завоював, не багатства, що їх маєш у скринях... Головним скарбом життя є і, щоб його зберегти, потрібно багато знати»

(Авіцена)

«Добути і зберегти своє здоров'я може тільки сама людина»

(М. Амосов)

Особливості нашого часу вимагають від сучасного навчального закладу формування молодої людини, суспільно активної творчої, високоосвіченої, конкурентоспроможної, яка не тільки багато знає, а й може використовувати ці знання в повсякденному житті, не тільки може виконувати чийсь команди, але й здатна сама генерувати нові ідеї, має розвинуте критичне мислення, володіє комунікативними здібностями, приймає нестандартні рішення, використовує свій потенціал для самореалізації, з розумінням ставиться до життя та вміє швидко адаптуватися до всіх змін, що відбуваються в нашому сучасному світі.